

Мандри убивці

Про книгу

Для Королівства Шести герцогств настали темні часи. Сховавшись у затишку рідного герцогства Ферроу, узурпатор Регал Провісник виснажує країну захмарними податками і тероризує всіх, хто посмів кинути йому виклик. Тим часом Прибережні герцогства потерпають від дедалі частіших наїздів червоних кораблів. Пірати грабують і нищать усе на своєму шляху. Єдиний, хто здатен покласти цьому край, — королівський убивця Фітц Чівелрі, який, повернувшись до життя завдяки магії Віту, здається, назавжди забув про те, як бути людиною. Та настав час згадати про свою клятву престолу. Час відшукати істинного короля Шести Герцогств. Зробити вибір: і далі жити, як дикий вовк чи нарешті стати Каталізатором великих подій? Серед непроглядного мороку самотності Фітц вирушить у довгу подорож, щоб повернути мир у країну й віднайти себе. Однак спочатку буде руйнівна та спопеляюча помста, якої так давно жадав цей майстер убивчого ремесла...

АВТОРКА БЕСТСЕЛЕРА THE NEW YORK TIMES

РОБІН ГОББ

МАНДРИ УБИВЦІ

ФІНАЛ ТРИЛОГІЇ ASSASSIN

КСД

ROBIN
HOBB

ASSASSIN'S
QUEST

BOOK THREE OF THE FARSEER TRILOGY

A NOVEL

РОБІН
ГОББ

МАНДРИ
УБИВЦІ

ФІНАЛ ТРИЛОГІЇ ASSASSIN

РОМАН

ХАРКІВ
2021! КСД

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2021

ISBN 978-617-12-9193-5 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: Hobb R. *Assassin's Quest : A Novel* / Robin Hobb. — London : HarperVoyager, 2014. — 848 p.

Переклад з англійської *Наталії Михаловської*

Дизайнер обкладинки *Владлен Трубчанінов*

Гобб Р.

Г57 Мандри убивці. *Assassin* : роман / Робін Гобб ; пер. з англ. Н. Михаловської. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. — 928 с.

ISBN 978-617-12-8922-2

ISBN 978-0-00-756227-5 (англ.)

Для Королівства Шести герцогств настали темні часи. Сховавшись у затишку рідного герцогства Ферроу, узурпатор Регал Провісник виснажує країну захмарними податками. Тим часом Прибережні герцогства потерпають від дедалі частіших наїздів червоних кораблів. Єдиний, хто здатен покласти цьому край, — королівський убивця Фітц Чівелрі, який, повернувшись до життя завдяки магії Віту, здається, назавжди забув про те, як бути людиною. Та прийшов час зробити вибір: і далі жити як дикий вовк чи нарешті стати Каталізатором великих подій? Серед непроглядного мороку самотності Фітц вирушить у довгу подорож, щоб повернути мир у країну й віднайти себе. Однак спочатку буде руйнівна та спопеляюча помста, якої так давно жадав цей майстер убивчого ремесла...

УДК 821.111(73)

© Robin Hobb, 1997

© Depositphotos.com / PicsFive, mikeaubry, filmfoto, Nihongo, ayvan, Andrey_Kuzmin,
обкладинка, 2021

© HarperCollins Publishers Ltd, карта

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2021

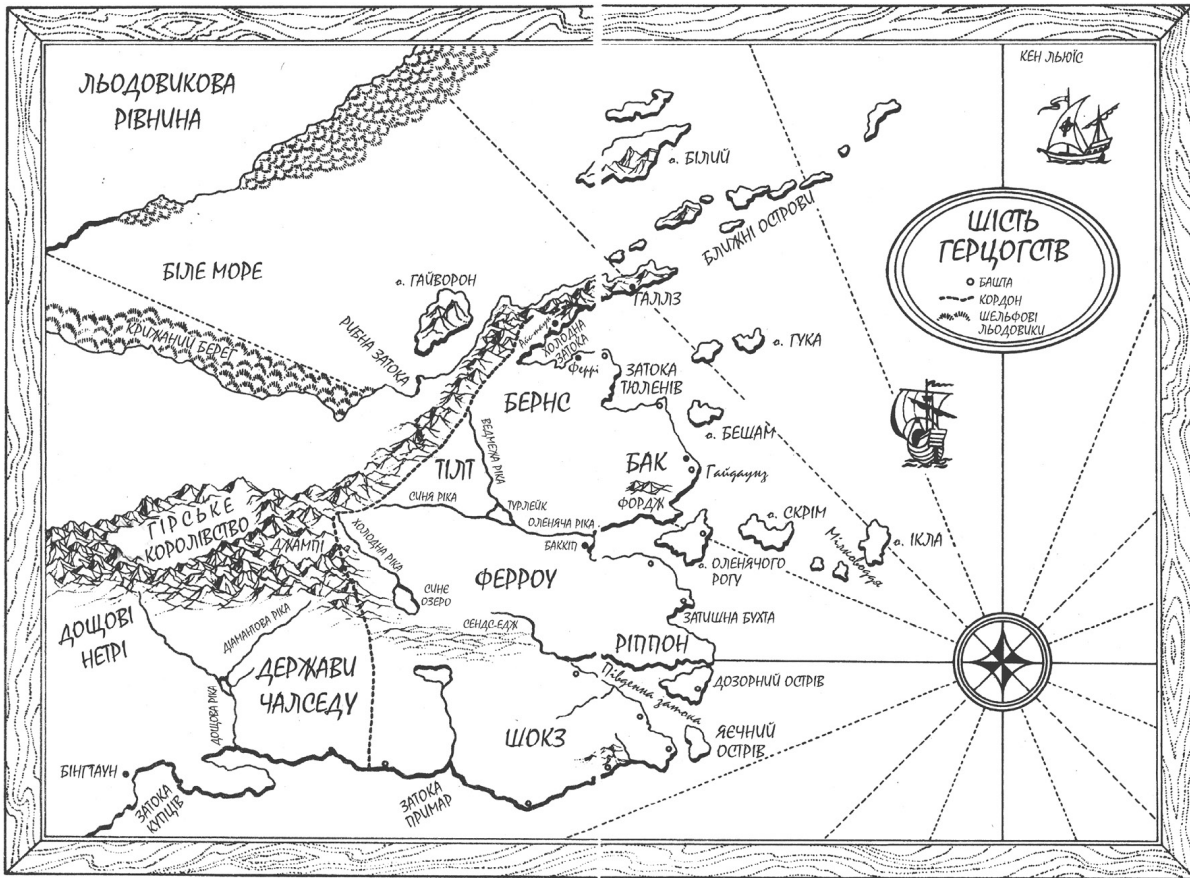
Цілковито справжній Кет Огден,

*яка в дитинстві погрожувала, що виросте і стане
танцюристкою степу,
фехтувальницею,
дзюдоїсткою,
кінозіркою,
археологинею та
Президенткою США.*

І ось напрочуд швидко наближається до кінця свого списку.

Ніколи не плутай фільм із книжкою.

Розділ 1. Народження в могилі

У Державах Чалседу тримають рабів. На них покладено тяжкі роботи. Працюють у шахтах, роздимають міхи в кузнях, з їх числа набираються сміттярі, землероби та повії. Але, хоч як це дивно, невольники також няньчать і виховують дітей, бувають кухарями, писарями, вмілими ремісниками. Вся блискуча цивілізація Чалседу, від великих бібліотек Джепа до легендарних фонтанів і купалень Сінджону, має своїми підвалинами існування класу рабів.

Найбільшими постачальниками рабів є Бінгтаунські Купці. Колись більшість невольників були воєнними бранцями, і Чалсед офіційно запевняє, що так воно є й досі. Останніми роками велось замало воєн, аби вдовольнити попит на вивчених рабів. Бінгтаунські Купці напрочуд уміло використовують інші джерела, а особливо часто у зв'язку з цим згадують піратство, що розбуялося на Торгових Островах. Чалседські рабовласники не надто цікавляться, звідки походять невольники, аби тільки вони були здоровими.

Невольництво — це звичай, який ніколи не прищепився у Королівстві Шести герцогств. Від чоловіка, засудженого за злочин, можна вимагати, щоб він служив тому, кого скривдив, але час подібного служіння завжди обмежений, і такого слугу ніколи не вважали кимсь нижчим за людину, яка платить за свою провину. Якщо злочин надто жахливий, аби його можна було спокутувати працею, винуватець розплачується власною смертю. У Королівстві Шести герцогств ніхто й ніколи не стає невольником, а наше право не дозволяє жодному мешканцю королівства привозити до господи рабів і тримати їх у неволі. Тому багато рабів Чалседу, які так чи інакше визволяються від своїх власників, часто шукають притулку в Шести герцогствах, і королівство стає їхнім новим домом.

Ці раби приносять із собою прадавні традиції та фольклор своїх рідних країв. Одна з таких історій, яку я зберіг, розповідає про дівчину-веччі, або, як ми сказали б, віттерку, себто таку, що володіла Вітом. Вона хотіла покинути батьківський дім, піти за чоловіком, якого любила, та побратися з ним. Батьки дівчини не вважали його гідним цього і не дали їй дозволу. Вона була надто слухняною, щоб опиратися їхній забороні. Та була ще й надто палкою жінкою, щоб жити без того, кого справді кохала. Злягла і померла від туги. Батьки поховали її з великим смутком і докорами сумління, що не дозволили їй піти за покликом серця. Але вони не знали, що їхня донька була пов'язана Вітом із ведмедицею. І коли дівчина померла, то ведмедиця взяла її дух під опіку, аби він не звільнився від світу. Як настала третя ніч, відколи дівчину поховано, ведмедиця розкопала могилу і повернула дух своєї подруги до її тіла. Народження в могилі зробило дівчину новою істотою, яка не мала вже зобов'язань перед батьками. Тож покинула розбиту труну і подалася шукати того, кого справді кохала. Ця історія має сумний кінець, бо хоча дівчина й була якийсь час ведмедицею, але все одно ніколи не стала знову цілковито людиною, і коханий зрікся її.

Ця історія підказала Баррічу думку спробувати звільнити мене з Регалових підземель через отруєння.

Кімната була надто гарячою. І надто малою. Хоч як я сапав, це більше мене не холодило. Я встав з-за столу і пішов у куток, до бочки

з водою. Зняв із неї покритку та глибоко ковтнув. Серце зграї підвів голову і майже загарчав:

— Пий з чашки, Фітце.

Вода стікала мені по підборідді. Я спокійно і пильно глянув на нього.

— Витри обличчя. — Серце зграї перевів погляд з мене знову на свої руки. На них була мазь, він втирав її в якісь смужки.

Я принюхався до неї. Облизнув губи.

— Я голодний, — сказав я.

— Сядь і закінчи свою роботу. Тоді поїмо.

Я спробував згадати, чого він хоче від мене. Він провів рукою над столом, і я згадав. Більше шкіряних смужок з мого кінця столу.

Я повернувся і сів на твердий стілець.

— Я зараз голодний, — пояснив йому.

Він знову глянув на мене так само: наче й не показував зубів, а однаково загарчав. Серце зграї вмів гарчати самими очима. Я зітхнув. Мазь, яку він уживав, дуже добре пахла. Я ковтнув слину. Тоді подивився вниз. Переді мною на столі лежали смужки шкіри і шматки металу. Якийсь час я на них дивився. Потім Серце зграї відклав смужки та витер руки об ганчірку. Підійшов, став біля мене, я мусив обернутися, щоб його побачити.

— Ось, — сказав він, торкаючись шкіри переді мною. — Ось тут ти лагодив.

Стояв наді мною, доки я знову не взяв шкіри. Я схилився, щоб її понюхати, а він ударив мене по плечі.

— Не роби цього!

Мої губи здригнулися, але я не загарчав. Коли на нього гарчати, він ставав дуже, дуже сердитим. Якусь мить я тримав смужки. Тоді здалося, що мої руки згадали раніше, ніж це зробив мій мозок. Я дивився, як мої пальці працюють зі шкірою. Закінчивши, підняв зроблене, показав йому і сильно шарпнув, аби показати, що воно витримає, навіть якщо кінь рвоне головою назад.

— Але коня нема, — вголос згадав я. — Не залишилося жодного коня.

Брате?

Йду. — Я підвівся зі стільця. Підійшов до дверей.

— Повернися і сядь, — сказав Серце зграї.

Нічноокий кличе, — відповів я йому.

Тоді згадав, що він мене не чує. Я думав, що він зумів би, якби спробував, але він не пробував. Я знав, що, коли знову заговорю до нього так, він відштовхне мене. Він не дозволяв мені часто розмовляти так із Нічнооки́м. Навіть Нічноокого́ відштовхнув би, якби вовк надто багато зі мною розмовляв. Це здавалося дуже дивним.

— Нічноокий кличе, — повторив я вголос.

— Знаю.

— Це добрий час, щоб полювати.

— Це ще кращий час, щоб залишитися. Я маю для тебе їжу.

— Ми з Нічнооки́м могли б знайти свіже м'ясо. — Рот мені наповнився слиною на саму думку про це. Розірваний кролик усе ще парує серед зимової ночі. Те, чого я хотів.

— Нічноокому доведеться полювати цієї ночі самому, — відповів мені Серце зграї.

Він підійшов до вікна і трохи прочинив віконниці. Потягло холодом. Я занюхав Нічноокого́, а далі сніжного кота. Нічноокий завив.

— Йди геть, — сказав йому Серце зграї. — Зараз іди собі, йди полювати, йди поживитися. Я не маю достатньо їжі, щоб тебе прогодувати.

Нічноокий вийшов за межі світла, що падало з вікна. Та не відійшов надто далеко. Чекав там на мене, але я знав, що він не може довго чекати. Був зараз голодний, як і я.

Серце зграї підійшов до вогню, через який у кімнаті було надто гаряче. При вогні стояв казанок. Серце зграї відсунув його від вогню і зняв покришку. Вийшла пара, а разом із нею запах. Зерно, коріння та дрібка запаху м'яса, майже розвареного. Я був такий голодний, що втягнув пахощі носом і заскавчав. Але Серце зграї знову загарчав на мене очима. Тож я повернувся до твердого стільця. Сів. Чекав.

Готування зайняло йому багато часу. Він зібрав зі стола всю шкіру та повісив її на гачку. Тоді відклав горщик із маззю. Потім приніс гарячий казанок і поставив на стіл. Пізніше — дві миски і дві чашки. Налив води до чашок. Поклав ніж і дві ложки. Приніс із буфета хліб і маленький горщик джему. Наклав душенини до миски переді мною, але я знав, що не можу до неї торкнутися. Я мав сидіти й не їсти, а він тим часом покрав хліб і дав мені шматок. Я міг тримати хліб, але не їсти і його, аж доки він теж не сяде зі своєю тарілкою, душениною та хлібом.

— Візьми свою ложку, — нагадав мені Серце зграї.

Тоді він повільно сів на своє крісло просто поруч зі мною. Я тримав ложку, хліб і чекав, чекав, чекав. Не зводив з нього очей, але не міг стримати руху щелепи. Це його розсердило. Я знову стулив рота. Нарешті він сказав:

— А тепер їжмо.

Та це ще не був кінець чеканню. Мені дозволялося лише раз відкусити. Потім слід зупинитися, пережувати й ковтнути, а тільки тоді взяти більше. Інакше Серце зграї давав мені стусана. Я міг взяти лише стільки, скільки поміщалося в ложці. Я взяв чашку і напився з неї. Він усміхнувся мені:

— Добре, Фітце. Добрий хлопець.

Я посміхнувся у відповідь, але потім відкусив надто великий шматок хліба, і він насупився. Я намагався повільно пережувати хліб, але був зараз таким голодним, а їжа була тут, і я не розумів, чому він не дозволив мені з'їсти все відразу. Їжа займала надто багато часу. Серце зграї навмисне перегрів душенину, щоб я обпік собі рота, взявши забагато. Якусь мить я думав про це. Далі сказав:

— Ти навмисне перегрів душенину. Я попечуся, якщо їстиму надто швидко.

Цього разу усмішка з'являлася повільніше. Він кивнув мені.

Я, як зазвичай, закінчив їсти раніше за нього. Мусив сидіти на стільці, доки він теж не доїсть.

— Ну що ж, Фітце, — сказав він урешті. — Сьогодні було не так і зле. Гей, хлопче?

Я глянув на нього.

— Скажи мені щось, — промовив він.

— Що?

— Що-небудь.

— Що-небудь.

Серце зграї насупився на мене, а я хотів загарчати, адже ж зробив, що він казав. За якийсь час він підвівся і взяв пляшку. Налив чогось до своєї чашки. Передав пляшку мені.

— Хочеш трохи?

Я відсахнувся. Навіть запах цього колов мої ніздрі.

— Відповідай, — нагадав мені він.

— Ні. Ні. Це погана вода.

— Ні. Це погане бренді. Ожинове бренді, дуже дешево. Я його не терпів, а ти любив.

Я видув із носа запах.

— Ми ніколи цього не любили.

Він поставив пляшку та чашку на стіл. Підвівся і підійшов до вікна. Знову відчинив його.

— Я сказав тобі йти полювати!

Я відчув, що Нічноокий підстрибує, а тоді тікає. Нічноокий, як і я, боявся Серця зграї. Колись я напав на нього. Я довго хворів, а потім почувся краще. Хотів вийти полювати, а Серце зграї мені не дозволив. Він став перед дверима, а я кинувся на нього. Він ударив мене кулаком, а тоді притис до землі. Він не більший від мене. Але підступний і хитріший. Знає багато способів притиснути, а більшість із них болісні. Довго тримав мене на долівці. Я лежав на спині, з відкритою горлянкою і довго, довго чекав, коли він увіп'ється в мене зубами. Щоразу, тільки-но я ворухнуся, він давав мені стусана. Нічноокий гарчав знадвору, але не наближався до дверей занадто і не намагався ввійти. Коли я заскавчав, благаючи пощади, він знову дав мені стусана.

— Тихо будь! — сказав мені.

Коли я затих, він промовив:

— Ти молодший. Я старший і більше знаю. Я б'юся краще, ніж ти, полюю краще, ніж ти. Я завжди вищий за тебе. Ти зробиш усе, що я захочу. Ти це розумієш?

Так, — відповів я. — Так, так, це зграя, розумію, розумію.

Але він лише вдарив мене знову і тримав так далі, вищиривши зуби, аж доки я не промовив уголос:

— Так, розумію.

Зараз Серце зграї повернувся до стола та налив бренді до моєї чашки. Поставив переді мною так, щоб я мусив її понюхати. Я пирхнув.

— Спробуй бренді, — наполягав він. — Колись воно тобі смакувало. Ти пив його, коли був молодшим і тобі заборонялося ходити до таверн без мене. А пізніше жував м'яту і думав, що я не здогадаюся.

Я заперечно похитав головою.

— Я не зробив би такого, якщо ти мені не казав. Я розумів.

Серце зграї видав дивний звук — чи то подавився, чи то закашлявся.

— О, ти часто робив те, чого я тобі не казав. Дуже часто.

Я знову хитнув головою.

— Я цього не пригадую.

— Ще ні. Але пригадаєш. — Знову вказав на брендї. — Давай. Спробуй його. Тільки трішки. Добре на тебе подіє.

Раз він мені звелів, я спробував. Мені запекло у роті й у носі, я не міг позбутися цього смаку. Вилив геть те, що зосталося в чашці.

— Гаразд. Ото Пейшенс утішилася б, — тільки й мовив він.

А тоді наказав мені взяти ганчірку і прибрати те, що я розлив. А ще вимити посуд водою та витерти його досуха.

Інколи на мене находило тремтіння, і я падав. Без причини. Серце зграї намагався мене втримати. Часом через те тремтіння я провалювався в сон. Коли прокидався, все в мене боліло. Груді, плечі. Інколи я прокушував собі язика. Я такого не любив. І воно лякало Нічноокого.

Іноді зі мною та Нічнооким був ще хтось інший, інший у наших думках. Дуже маленький, але був там. Я не хотів, щоб хтось знову там був, хтось, крім мене та Нічноокого. Він про це знав і робився таким маленьким, що переважно його там не було.

Пізніше прийшов чоловік.

— Наближається чоловік, — сказав я Серцю зграї.

Було темно, вогонь у каміні пригас. Минув добрий час для полювання. Повна темрява. Невдовзі він скаже, що час спати.

Він мені не відповів. Швидко й легко підвівся та взяв великого ножа, який завжди лежав на столі. Показав мені відійти в куток, вступившись йому з дороги. Тихо підійшов до дверей і чекав. Знадвору я почув, як чоловік іде по снігу. Тоді я занюхав його.

— Це той сивий, — сказав Серцю зграї. — Чейд.

Тоді він дуже швидко відчинив двері, і сивий увійшов. Я чхнув, почувши запах, який він приніс. Він завжди пах порошком зі сухого листя та всіляким димом. Був худим та старим, але Серце зграї завжди поводився з ним як із вищим. Серце зграї докинув ще дров до вогню. У кімнаті стало ясніше й тепліше. Сивий зняв каптур. Якийсь час дивився на мене ясними очима, ніби чогось чекав. Тоді заговорив до Серця зграї.

— Як він? Є покращення?

Серце зграї знизав плечима.

— Почувши твій запах, назвав твоє ім'я. Вже тиждень не було нападів. Три дні тому полагодив мені трохи упряжі. І добре це зробив.

— Вже не пробує гризти шкіру?

— Ні. Хоча б доки я за ним пильную. Та й він добре знає цю роботу. Вона може щось у ньому розворушити. — Серце зграї реготнув. — Хай там як, полагоджену упряж можна продати.

Сивий підійшов, став при вогні і простяг до нього руки. На руках мав плями. Серце зграї видобув пляшку бренді. Вони розлили напій у чашки. Він змусив мене тримати посудину, на дні якої було трохи бренді, але не наказав мені куштувати. Вони розмовляли — довго, довго, довго, про речі, які не мали нічого спільного з їжею, сном чи полюванням. Сивий щось чув про якусь жінку. Це мало бути критичним пунктом, центром гуртування герцогств. Серце зграї промовив:

— Не розмовлятиму про це при Фітцові. Я обіцяв.

Сивий спитав, чи він думає, що я розумію, а Серце зграї відповів, що це байдуже, він обіцяв. Я хотів піти спати, але вони наказали мені сидіти на стільці. Коли старий збирався іти, Серце зграї сказав:

— Для тебе дуже небезпечно приходити сюди. Та ще й задалеко. Ти зумієш повернутися?

Сивий лише посміхнувся.

— Маю свої стежки, Баррічу, — відповів він.

Я теж усміхнувся, згадавши, що він завжди пишався своїми таємницями.

Одного дня Серце зграї пішов, залишивши мене самого. Не зв'язав мене. Тільки сказав:

— Тут лежить трохи вівса. Як захочеш без мене їсти, мусиш згадати, як його зварити. Якщо вийдеш із дому крізь двері чи вікно, якщо бодай відчиниш двері чи вікно, я про це знатиму. І поб'ю тебе до смерті. Зрозумів?

— Так, — відповів я.

Він, здавалося, дуже сердився на мене, хоч я не пригадував, щоб зробив щось, чого він не казав мені робити. Він відчинив коробочку і вийняв із неї якісь речі. Переважно це були металеві кружальця. Монети. Одну річ я згадав. Вона була блискуча і викривлена як місяць-

молодик, а коли я вперше її взяв, пахла кров'ю. Я бився за неї з іншим. Не міг згадати, чи хотів я її, але бився і здобув. Тепер я її не хотів. Він підняв її на ланцюжку, придивився, а тоді поклав до капшука. Мені було байдуже, що він її забрав.

Без Серця зграї я дуже, дуже зголоднів. Коли він повернувся, я зачув на ньому запах. Запах самиці. Не сильний і змішаний з луговим запахом. Але через цей добрий запах я запрагнув чогось, що не було ні їжею, ні водою, ні полюванням. Я підійшов до нього, щоб обнюхати, та він цього не помітив. Наварив вівсянки, і ми їли. Тоді просто сидів перед вогнем і здавався дуже, дуже сумним. Я встав і приніс пляшку бренді. Приніс її йому разом із чашкою. Він забрав у мене те й те, але не усміхнувся.

— Може, завтра я навчу тебе приносити палицю, — сказав Серце зграї. — Може, це саме те, що тобі під силу.

Тоді випив усе бренді, що було в пляшці, а потім відкоркував наступну пляшку. Я сидів і спостерігав за ним. Коли він заснув, я взяв його плащ, від якого так пахло. Розклав на долівці і ліг зверху, вдихаючи той запах, аж доки не заснув.

Мені щось снилося, але воно не мало сенсу. Там була жінка, що пахла, як Баррічів плащ, а я не хотів, щоб вона пішла. Була моєю жінкою, але, коли вона пішла, я не пішов за нею слідом. Це й усе, що я запам'ятав. Недобре було це пам'ятати, так само як недобре бути голодним або спраглим.

Він змусив мене сидіти вдома. Сидіти вдома довго-довго, коли єдине, чого я прагнув, — це вийти надвір. Але цього разу падав дощ, дуже сильний, такий сильний, що майже весь сніг розтанув. Раптом здалося, що добре нікуди не виходити.

— Баррічу, — озвався я, і він різко глянув на мене.

Я думав, що він на мене нападе, так швидко ворухнувся. Я намагався не кулитися. Інколи це його дратувало.

— Що таке, Фітце? — спитав він, а його голос був лагідним.

— Я голодний, — сказав я. — Зараз.

Він дав мені великий шматок м'яса. Вареного м'яса, але великий. Я з'їв надто швидко, а він стежив за мною, але не казав мені не робити так і не дав мені стусана. Цього разу.

Я постійно чухав обличчя. По підборіддю. Нарешті пішов і став перед Баррічем. Почухався перед ним.

— Не люблю цього, — сказав я йому.

Він здавався здивованим. Але дав мені дуже гарячу воду, мило і дуже гострий ніж. Ще дав мені кругле шкельце з чоловіком усередині. Я довго дивився на того чоловіка. Аж затремтів через це. Його очі були схожими на очі Барріча, обведені білим, але ще темніші. Не вовчі очі. Шерсть на ньому була темна, як у Барріча, але волос на щелепах був нерівним і грубим. Я торкнувся бороди і побачив пальці на обличчі чоловіка. Це було дивно.

— Голися, але будь обережний, — промовив до мене Барріч.

Я майже пам'ятав, як це. Запах мила, гаряча вода на моєму обличчі. Але гостре-прегостре лезо весь час мене різало. Дрібні порізи, що пощипували. Потім я глянув на чоловіка в округлому шкельці. «Фітц, — подумав я. — Майже як Фітц». Весь покривавився.

— Я весь покривавився, — сказав я Баррічу.

Він посміявся з мене.

— Ти завжди кривавився, коли голився. Завжди надто поспішаєш.

Він узяв гостре-прегостре лезо.

— Сиди тихо, — наказав мені. — Ти пропустив кілька місць.

Я сидів дуже тихо, а він мене не порівав. Тяжко було сидіти тихо, коли він до мене підійшов і так зблизька на мене глянув. Закінчивши, взяв мене долонею за підборіддя і придивився до мене. Дивився дуже пильно.

— Фітце? — сказав Барріч.

Крутнув головою і всміхнувся мені, але усмішка розвіялася, тільки-но я на нього глянув. Дав мені щітку.

— Тут нема коня, щоб його вичісувати, — промовив я.

Він здавався майже задоволеним.

— Причеси оце, — сказав і покошлатив мені волосся.

Змусив мене причісуватися, аж доки воно не лягло рівно. У мене на голові були болючі місця. Барріч насупився, побачивши, що я кривлюся. Забрав у мене щітку і наказав стояти спокійно, а сам тим часом оглянув мою голову, торкаючи волосся.

— От байстрюк! — грубо сказав він, а коли я скулився, додав: — Не ти.

Повільно похитав головою. Поплескав мене по плечі.

— З часом біль мине, — промовив Барріч.

Показав мені, як відкинути волосся назад і зв'язати його шкіряною стрічкою. Воно було досить довгим.

— Так краще, — сказав він. — Знову маєш вигляд чоловіка.

Я прокинувся зі сну з дрижанням і криком. Сів і почав плакати. Барріч прийшов до мене зі свого ліжка.

— Що не так, Фітце? Все гаразд?

— Він забрав мене у матері! — сказав я. — Забрав мене від неї. Я був надто малим, щоб піти від неї.

— Я знаю, — відповів Барріч. — Я знаю. Але це було вже давно. Тепер ти тут, у безпеці.

Він здавався майже переляканим.

— Напустив диму в нору, — говорив я йому. — Зробив з моєї матері та братів шкури.

Його обличчя змінилося, а голос перестав бути лагідним.

— Ні, Фітце. То була не твоя мати. То був сон вовка. Нічноокого. Таке могло трапитися з Нічнооким. Але не з тобою.

— О так, так і було, — сказав я йому і зненацька розсердився. — Так і було, так і здавалося. Точнісінько так само.

Я встав із ліжка й почав ходити по кімнаті. Ходив дуже довго, аж доки позбувся того почуття. Барріч сидів і стежив за мною. Доки я ходив, він випив силу-силенну бренді.

Одного весняного дня я стояв і дивився у вікно. Запах світу був добрим, живим і новим. Я потягся і поворушив раменами. Відчув, як мої кості тріщать у суглобах.

— Гарний ранок для прогулянки верхи, — сказав я.

Обернувся і глянув на Барріча. Він мішав вівсянку в казанку над вогнем. Підійшов і став біля мене.

— У горах досі зима, — тихо сказав він. — Цікаво, чи Кеттрікен безпечно повернулася додому?

— Якщо ні, то не з вини Сажки, — промовив я.

Раптом щось у мені перевернулося і болісно мене кольнуло, аж мені на мить перехопило подих. Я намагався збагнути, що це, та воно втекло від мене. Я не хотів його доганяти, але знав — це річ, на яку я мушу полювати. Це наче полювання на ведмедя. Коли я до нього

наближався, воно обернулося проти мене і намагалося вразити. Але щось у ньому змусило мене прагнути йти за ним слідом. Я глибоко вдихнув і витрусив його з себе. Тоді знову вдихнув, зі звуком, який зав'яз мені в горлянці.

Барріч поблизу мене був дуже спокійним і мовчазним. Чекав мене.

Брате, ти вовк. Повертайся, покинь те, що тебе ранить, — перестеріг мене Нічноокий.

Я відстрибнув назад.

Тоді Барріч затупотів кімнатою, лаючи те і се й давши вівсянці пригоріти. Та ми однаково мусили її з'їсти, бо нічого іншого не було.

Якийсь час Барріч шарпав мене. «Пам'ятаєш?» — питав він раз у раз. Не залишав мене самого. Називав імена і змушував пробувати сказати, хто це. Інколи я знав, хоч і небагато. «Жінка, — відповів я, коли він назвав Пейшенс. — Жінка в кімнаті з рослинами». Я намагався, але він і далі сердився на мене.

Коли я спав уночі, то бачив сні. Сні про тремке світло, що танцювало по кам'яній стіні. Та про очі в маленькому віконці. Сні стискали мене і не давали дихати. Якби мені вистачило повітря на крик, я міг би прокинутися. Інколи довго тривало, перш ніж мені вдавалося вдихнути достатньо. Барріч теж прокидався і хапав великий ніж зі столу. «Що таке, що таке?» — питав мене. Та я не міг йому сказати.

Безпечніше було спати вдень, надворі, де пахло травою та землею. Тоді сні про кам'яні стіни не приходили. Натомість приходила жінка і солодко до мене пригорталася. Пахла луговими квітами, а її вуста смакували, як мед. Біль від цих снів приходив, коли я прокидався, знаючи, що вона пішла назавжди, що її забрав хтось інший. Вночі я сидів, дивлячись у вогонь. Намагався не думати про холодні кам'яні стіни, про темні заплакані очі та солодкі вуста, повні гірких слів. Я не спав. Не смів навіть лягти. Барріч не змушував мене.

Одного дня повернувся Чейд. Відпустив довгу бороду й надягнув капелюха з широкими крисами, як у мандрівного перекупника, та я однаково його пізнав. Коли він прийшов, Барріча не було вдома, але я його впустив. Я не знав, чого він прийшов.

— Хочете трохи бренді? — спитав я, думаючи, що він за цим і прийшов.

Чейд придивився до мене зблизька і майже усміхнувся.

— Фітц? — сказав він. Повернув голову вбік, заглянув мені в обличчя. — Отож. Як ти?

Я не знав, що на це відповісти, тож просто на нього подивився. За якийсь час він наставив чайник. Розпакував свою торбину. Приніс чай з прянощами, трохи сиру та вуджену рибу. Ще витяг пакунки зілля і розставив рядком на столі. Тоді вийняв шкіряного капшука. Там усередині був великий жовтий кристал, саме такий, щоб заповнити його долоню. На дні торбини була велика плитка миска, покрита зсередини блакитною глазур'ю. Він поставив її на стіл і наповнив чистою водою. Тут повернувся Барріч. Він ходив ловити рибу. Приніс шість рибок, прив'язаних до шнурка. То були риби зі струмка, не морські. Слизькі та блискучі. Він уже їх випатрав.

— Тепер ти залишаєш його самого? — спитав Чейд Барріча після того, як вони привіталися.

— Я мусив роздобути харчі.

— То ти вже йому довіряєш?

Барріч відвів очі.

— Я вишколив силу-силенну тварин. Навчити когось робити те, що йому наказано, — не те саме, що довіряти людині.

Барріч підсмажив рибу на сковороді, а потім ми їли. Ще мали сир і чай. Тоді, доки я мив сковороду й тарілки, вони сиділи та розмовляли.

— Я хочу спробувати зілля, — сказав Чейд Баррічу. — Або воду чи кристал. Однаково. Що-небудь. Починаю думати, чи він насправді не... там.

— Він тут, — тихо запевнив Барріч. — Дай йому час. Не думаю, що ідея з зіллям добра. Перш ніж... змінитися, він надто полюбив його. Під кінець завжди був або хворий, або переповнений енергією. Як не провалювався у прірву смутку, то був вичерпаний боротьбою або ж тим, що служив як людина короля чи Веріті, чи Шрюду. А потім, замість відпочити, вдавався до ельфійської кори. Забув, як це — просто відпочити і дати своєму тілу одужати. Ніколи цього не чекав. Останньої ночі... ти дав йому насіння каррісу, правда? Фоксглов казала, що ніколи чогось такого не бачила. Думаю, що йому на допомогу могло б прийти більше людей, якби вони так не злякалися.

Старий Блейд, сердега, думав, що він ошалів. Ніколи потім не пробачив собі, що звалив його. Хотів би я, аби він довідався, що хлопець насправді не помер.

— Не було часу брати й вибирати. Я дав йому те, що мав під руками. Не думав, що він так ошаліє від насіння каррісу.

— Ти міг відмовити йому, — тихо сказав Барріч.

— Це б його не зупинило. Пішов би так, як був, вичерпаний, і його б убили просто там.

Я пішов і сів біля вогнища. Барріч не стежив за мною. Я ліг, перевернувся на спину й потягся. Це було приємне відчуття. Я заплющив очі та відчув тепло вогню на боці.

— Фітце, підведися і сядь на стілець, — звелів Барріч.

Я зітхнув, але послухався. Чейд не глянув на мене. Барріч повернувся до розмови.

— Я хотів би втримати його на плаву. Думаю, йому потрібен час, а тоді робитиме все сам. Він згадує. Інколи. А потім змагається з цим. Чейде, я не думаю, що він хоче згадати. Не думаю, що хоче знову стати Фітцом Чівелрі. Можливо, йому сподобалося бути вовком. Можливо, так сподобалося, що він ніколи не повернеться.

— Він мусить повернутися, — стиха промовив Чейд. — Ми його потребуємо.

Барріч сів рівніше. Досі він тримав ноги на купі дров, але зараз опустил їх на підлогу. Схилився до Чейда.

— Ти дістав звістку?

— Не я. Думаю, що Пейшенс дістала. Інколи це дуже дратує: бути щуром за стіною.

— І що ж ти почув?

— Тільки те, що Пейшенс і Лейсі розмовляли про вовну.

— І чому це важливо?

— Вони хотіли виткати з вовни дуже м'яку тканину. Для немовляти чи маленької дитини. «Народиться під кінець наших жнив, але в горах це вже початок зими. Тож зробимо її товстою», — казала Пейшенс. Можливо, це для дитини Кеттрікен.

Барріч був здивований.

— Пейшенс відомо про Кеттрікен?

Чейд реготнув.

— Уявлення не маю. Хто знає, що відомо цій жінці? Останнім часом вона дуже змінилася. Прибрала гвардію Оленячого замку до рук, а лорд Брайт навіть не бачить, що діється. Тепер я думаю, що ми мали б утаємничити її у наш план, залучити її з самого початку. Та, може, й ні...

— Мені було б легше, якби ми це зробили, — Барріч утупився у вогонь.

Чейд хитнув головою.

— Мені шкода. Вона мала вірити, що ти покинув Фітца, відштовхнув його за те, що він удався до Віту. Коли б ти прийшов по його тіло, Регал міг би щось запідозрити. Ми мусили переконати його, що вона — єдина особа, котрій залежало на тому, аби його поховати.

— Тепер вона мене ненавидить. Сказала мені, що я не маю ні вірності, ні відваги. — Барріч глянув собі на руки, його голос напружився. — Я знав, що вона перестала кохати мене багато років тому. Відколи віддала своє серце Чівелрі. Я міг це прийняти. Він був чоловіком, гідним її. І це я перший пішов від неї. Тож міг жити поруч із нею без її кохання, бо відчував, що вона далі поважає мене як мужчину. Та тепер вона мене зневажає. Я...

Він труснув головою, тоді міцно заплющив очі. На якусь мить усе затихло. Затим Барріч повільно випростався і звернувся до Чейда. Коли заговорив, його голос був спокійним.

— То, думаєш, Пейшенс знає, що Кеттрікен утекла в гори?

— Мене б це не здивувало. Звичайно, офіційної звістки не було. Регал вислав повідомлення до короля Ейода, вимагаючи сповістити, чи вона не втекла туди. Однак Ейод відповів лише, що вона — королева Шести герцогств, тож її дії ніяк не стосуються Гірського королівства. Регал настільки розлютився, що перекрив із Горами торгівлю. Та Пейшенс, здається, багато знає про те, що відбувається за стінами замку. Може, їй відомо також про події у Гірському королівстві. Я, зі свого боку, дуже хотів би знати, як вона збирається вислати те покривальце в гори. Дорога туди далека й тяжка.

Барріч довго мовчав. Тоді промовив:

— Я мусив знайти спосіб поїхати з Кеттрікен і блазнем. Але було тільки двоє коней, а запасів теж лише на двох. Більше я здобути не міг. Тож вони вирушили самі. — Глянув у вогонь, а потім спитав: — Навряд чи хтось чув щось про короля-в-очікуванні Веріті?

Чейд повільно похитав головою.

— Короля Веріті, — м'яко нагадав Баррічу. — Якби ж він тут був. — Глянув кудись у далечінь. — Якби повертався, думаю, вже був би тут, — тихо сказав він. — Ще кілька погожих днів, як цей, і в кожній бухті з'являться червоні кораблі. Я вже не вірю, що Веріті повернеться.

— Тоді Регал справді король, — кисло промовив Барріч. — Принаймні до народження та повноліття дитини Кеттрікен. А пізніше можемо чекати громадянської війни, коли дитя спробує здобути корону. Якщо існуватимуть ще Шість герцогств і буде ким правити. Веріті. Нині я хотів би, щоб він не рушав на пошуки Старійшин. Принаймні за його життя ми мали б якийсь захист від напасників. Тепер, коли Веріті відійшов і настає весна, ніщо вже не стоїть між нами і червоними кораблями...

Веріті. Я здригнувся від холоду. Відштовхнув холод геть. Він повернувся, і я знову відштовхнув його. Далеко відштовхнув. За мить я глибоко вдихнув.

— Тож тільки воду, так? — спитав Барріча Чейд, а я збагнув, що пропустив частину їхньої розмови.

Барріч знизав плечима.

— Вперед. Думаю, це не зашкодить. Він колись провидів щось у воді?

— Я ніколи його не випробовував. Але завжди підозрював, що він міг би, якби спробував. Вітом і Скіллом володіє. Чого ж тоді не міг би провидіти?

— Те, що людина може щось зробити, не означає, що вона неодмінно це зробить.

Якийсь час вони дивилися один на одного. Тоді Чейд знизав плечима.

— Мабуть, моє ремесло не дозволяє мені на таке чутливе сумління, як у тебе, — кам'яним голосом припустив він.

За мить Барріч жорстко відповів:

— Даруйте, сер. Усі ми служили нашому королю згідно з нашими можливостями.

Чейд кивнув на це. Потім усміхнувся. Прибрав зі стола все, крім посудини з водою і кількох свічок.

— Підійди, — тихо промовив він, тож я повернувся до столу. Посадив мене на своєму стільці, поставив переді мною посудину.

— Дивись у воду, — звелів мені. — Скажи, що ти бачиш.

Я бачив воду в мисці. Бачив синяву на дні миски. Жодна з цих відповідей його не вдовольнила. Наказував мені подивитися знову, але я постійно бачив те саме. Чейд кілька разів поворушив свічкою, щоразу наказуючи мені глянути знову. Нарешті сказав Баррічу:

— Що ж, тепер він принаймні відповідає, коли з ним розмовляти.

Барріч кивнув, але здавався розчарованим.

— Так. Може, з часом...

Я знав, що вони вже зі мною закінчили, і розслабився.

Чейд спитав, чи міг би зостатися з нами на ніч. Барріч відповів, що звісно. Тоді пішов і приніс бренді. Налив у дві чашки. Чейд присунув стілець до столу і знову сів. Я сидів і чекав, але вони почали розмовляти між собою.

— А я? — спитав я нарешті.

Вони перестали розмовляти і глянули на мене.

— Що ти? — спитав Барріч.

— Я не дістану бренді?

Вони дивилися на мене. Барріч обережно спитав:

— Хочеш трохи? Я гадав, воно тобі не смакує.

— Ні, не смакує. Ніколи не смакувало. — Я трохи подумав. — Але було дешево.

Барріч пильно до мене придивився. Чейд злегка усміхався, дивлячись собі на руки. Тоді Барріч узяв іншу чашку і трохи мені налив. Якийсь час вони сиділи і спостерігали за мною, та я нічого не зробив. Урешті-решт вони знову завели розмову. Я відпив ковток бренді. Воно далі пекло мені рота й ніс, але всередині робилося тепло. Я вирішив, що більше не хочу. Тоді подумав, що хочу. Випив ще. Приємнішим воно не стало. Скидалося на те, що Пейшенс змушувала мене пити проти кашлю. Ні. Я відштовхнув і цей спогад. Поставив чашку.

Барріч не глянув на мене. Далі розмовляв із Чейдом.

— Коли полюєш на оленя, часто можеш підійти близько, просто вдаючи, наче його не бачиш. Буде стояти на місці, дивитися, як ти підступаєш, і копитом не ворухне, поки прямо на нього не глянеш.

Він підняв пляшку і долив мені до чашки ще бренді. Я пирхнув, занюхавши різкий запах. Мені здалося, наче щось ворухнулося. Думка в моїй голові. Я потягся до свого вовка.

Нічноокий?

Мій брате? Я сплю, Змінювачу. Ще не добрий час для полювання.

Барріч глянув на мене. Я відступився.

Я знав, що більше не хочу бренді. Та хтось інший подумав, що хочу. Хтось інший умовляв мене підняти чашку, лише щоб потримати її в руках. Я крутнув чашкою. Веріті завжди так робив з вином і заглядав у нього. Я заглянув у темну чашку.

Фітце.

Я опустив чашку. Підвівся, обійшов кімнату. Хотів вийти надвір, але Барріч заборонив мені виходити самому, а вночі то й зовсім не пускав. Тож я ходив довкола кімнати і врешті повернувся до свого стільця. Знову сів на нього. Чашка бренді й далі там стояла. За якийсь час я підняв її, просто щоб відігнати бажання це зробити. Та, коли я її підняв, він змінив і це. Змусив мене подумати, щоб випити з чашки. Яке ж тепло я відчуватиму всередині. Просто швидко випити, а смак довго не триватиме, буде тільки тепле добре відчуття у мене всередині.

Я розумів, що він робить. Це починало мене сердити.

Просто ще ковточок. — Заспокійливо. Пошепки. — Просто щоб легше розслабитися, Фітце. Так тепло від вогню, ти попоїв. Барріч захистить тебе. І Чейд теж тут. Ти не мусиш так дуже стерегтися. Просто ще ковток. Ще ковток.

Ні.

То хай буде маленький, тільки щоб промочити рота.

Я випив ще ковток, аби він перестав силувати мене хотіти цього. Та він не перестав, тож я ковтнув ще. Набрал повний рот і ковтнув. Опиратися було дедалі складніше. Він мене змучив. А Барріч доливав мені до чашки.

Фітце. Скажи: «Веріті живий». І це все. Просто скажи це.

Ні.

Хіба ж бренді всередині тебе не приємне? Так тепло. Ще трохи.

— Я знаю, що ти намагаєшся зробити. Намагаєшся мене споїти. Щоб я не міг тебе стримати. Я тебе не впускаю.

Моє обличчя змокріло. Барріч і Чейд разом дивилися на мене.

— Досі він ніколи не допивався до сліз, — зауважив Барріч. — Принаймні не при мені.

Скидалося на те, що їх це зацікавило.

Скажи це. Скажи це. «Веріті живий». Тоді я облишу тебе. Обіцяю. Просто скажи це. Тільки раз. Бодай пошепки. Скажи це. Скажи це.

Я глянув униз, на стіл. Дуже тихо промовив:

— Веріті живий.

— О? — кинув Барріч.

Його це наче й не схвилювало. Та він надто швидко схилився, щоб долити мені брендї. Пляшка виявилася порожньою, тож він долив мені зі своєї чашки.

Раптом я захотів випити. Сам захотів. Підняв чашку і випив усе. Тоді підвівся.

— Веріті живий, — сказав я. — Йому холодно, але він живий. І це все, що я маю сказати.

Я підійшов до дверей, відсунув засув і вийшов у ніч. Вони не намагалися втримати мене.

Барріч мав рацію. Все там було — як пісня, котру чуєш надто часто і годі викинути її з голови. Пронизувало всі мої думки і забарвлювало всі мої сни. Тягло мене назад і не давало мені спокою. Весна переростала в літо. Мої старі спогади почали накладатися на нові. Різні життя почали зшиватися до купи. У цьому шві були дірки та складки, але ставало дедалі складніше уникати розпізнання речей. Імена знову набрали значень і облич. Пейшенс, Лейсі, Целеріті та Сажка не були більше просто словами. Повноголосо, як биття дзвонів, зазвучали спогадами й емоціями. «Моллі», — врешті-решт вголос сказав я сам собі певного дня. Коли вимовив це слово, Барріч швидко на мене глянув і ледь не випустив із рук тонкоплетене сильце, яке саме робив. Я чув, як він набирає повітря, наче збираючись заговорити до мене. І не зробив цього, мовчав, чекаючи, щоб я сказав більше. Я не сказав нічого. Натомість заплющив очі, сховав обличчя в долоні та прагнув забуття.

Я довго простояв біля вікна, дивлячись на луг. Там не було на що дивитися. Але Барріч не перебив мене і не змусив повернутися до обов'язків, як зробив би раніше. Одного дня, дивлячись на буйну траву, я спитав Барріча:

— Що ми зробимо, коли повернуться вівчарі? Де ми тоді поселимося?

— Поміркуй-но. — Він прип'яв до підлоги шкурку кролика і зішкрябував з неї м'ясо та жир. — Вони не прийдуть. Нема що виганяти на літні пасовища. Більшість доброї худоби тепер у глибині суходолу, як і Регал. Він пограбував Оленячий замок, забравши усе, що тільки можна було вивезти чи перегнати. І я готовий побитися об заклад, що всі вівці, які залишилися в Оленячому замку, взимку перетворилися на баранину.

— Схоже на те, — погодився я.

І тоді щось стисло мої думки, щось страшніше за всі речі, про які я знав і яких не хотів пам'ятати. Все, що було мені невідомим, усі питання, що zostалися без відповіді. Я пішов прогулятися лугом. Пройшов аж до краю струмка, а тоді вниз, до підмоклої ділянки, де ріс рогіз. Набрал зелених пагонів, щоб зварити їх із вівсянкою. Я пригадав назви всіх рослин. І знав, хоч і не хотів цього, які з них убивають людину та як їх приготувати. Все давнє знання збереглося, чекаючи, щоб я по нього сягнув. Однаково, хотів я цього чи ні.

Коли я повернувся з пагонами, Барріч саме варив кашу. Я поклав принесене на стіл, набрав у горщик води з бочки. Сполоснувши і перебравши зелень, нарешті запитав:

— Що трапилося? Тієї ночі?

Він дуже повільно обернувся і глянув на мене, немов я був здобиччю, яку може сполохати раптовий рух.

— Тієї ночі?

— Тієї ночі, коли король Шрюд і Кеттрікен мали тікати. Чого ти не чекав у чагарнику з кіньми і лектикою?

— О. Тієї ночі. — Барріч зітхнув, немов згадуючи давній біль. Говорив дуже повільно і спокійно, наче боячись мене злякати. — Вони пильнували за нами, Фітце. Весь час. Регал знав усе. Того дня я не міг непомітно винести зі стайні навіть торбину вівса, не кажучи вже про трьох коней, лектику та мула. Вартові з Ферроу були всюди, вдавали, що саме зійшли вниз, аби оглянути порожні стійла. Я не посмів піти до тебе, щоб це сказати. Тож, зрештою, зачекав до початку бенкету. А коли Регал коронувався і вирішив, що здобув перемогу, я тихцем вибрався і пішов по тих єдиних коней, яких міг здобути. Сажку та Рудді. Я сховав їх у коваля, аби мати певність, що Регал і їх не продасть. А всю їжу, яку я роздобув, украв із вартівні. Нічого більше не вигдавав.

— А королева Кеттрікен і блазень втекли на них.

Імена дивно злетіли мені з уст. Я не хотів про них думати, взагалі згадувати їх. Коли я востаннє бачив блазня, той плакав і звинувачував мене, буцім я вбив його короля. Я наполіг, щоб він утік замість короля, рятуючи своє життя. Не найкращий прощальний спогад, щоб зберігати його про того, кого я називав другом.

— Так. — Барріч приніс казанок вівсянки та поставив на стіл, щоб загусла. — Чейд і вовк привели їх до мене. Я хотів піти з ними, але не міг. Я їх тільки затримав би. Моя нога... Я знав, що не довго встигатиму за кінями, а за такої погоди вони б не витримали подвійного тягаря. Мені довелося просто відправити їх у дорогу.

Він замовк. Тоді загарчав грізніше за вовка.

— Якщо колись довідаюся, хто зрадив нас Регалові...

— Я.

Він вступився в мене, на його обличчі малювалися страх і недовіра. Я глянув собі на руки. Вони почали тремтіти.

— Я був дурнем. Це моя провина. Королевина маленька покоївка, Розмері. Завжди поблизу, завжди біля ніг. Вона мусила бути Регаловою шпигункою. Чула, як я казав королеві, щоб була наготові, що король Шрюд поїде з нею. Чула, як я казав королеві тепло вдягтися. З цього Регал мав здогадатися, що вона тікає з Оленячого замку. Зрозумів, що їй потрібні коні. Може, Розмері не тільки шпигувала. Може, занесла старій жінці кошик отруєних ласощів. Може, натерла жиром сходинки, знаючи, що невдовзі ними спустатиметься її королева.

Я змусив себе піднести погляд з-над пагонів і зустрівся з переляканими очима Барріча.

— А те, чого не підслухала Розмері, почули Джастін і Серена. П'явками впилися в короля, висмоктуючи в нього силу Скіллу та перехоплюючи кожну думку, яку він посилав Веріті чи отримував від нього. Довідавшись, що я служив як людина короля, почали шпигувати й за мною. Я не знав, що таке можливо. Але Гален відкрив, як це зробити, і навчив своїх учнів. Пам'ятаєш Вілла, сина Гостлера? Члена групи Скіллу? Він був у цьому найкращим. Міг змусити повірити, що його нема там, де він саме був.

Я метельнув головою, намагаючись витрусити з неї страшні спогади про Вілла. Він повернув тіні підземелля, все те, чого я далі не хотів згадувати. Я задумався, чи вбив його тоді. Вирішив, що ні. Навряд чи

мені вдалося ввіпхнути в нього достатньо отрути. Я підвів голову і побачив, що Барріч пильно за мною спостерігає.

— Тієї ночі, в останню мить, король відмовився їхати, — сказав я тихо. — Я так довго думав про Регала як про зрадника, що й забув, — Шрюд досі бачив у ньому сина. Коли ж Регал забрав корону Веріті, знаючи, що його брат живий... Король Шрюд не хотів жити, довідавшись, що Регал на таке спроможний. Попрохав мене послужити людиною короля і позичити йому силу, щоб Скіллом попрощатися з Веріті. Та Серена і Джастін чекали. — Я замовк, нові елементи мозаїки склалися, стаючи на місце. — Я мав би здогадатися, що все йде надто легко. Біля короля не було жодної варті. Чому? Бо Регал її не потребував. Бо Серена і Джастін смоктали з нього силу. Регал закінчив із батьком. Коронувався як король-в-очікуванні, нічого більшого від Шрюда добитися не міг. Тож вони до останньої краплі витягли силу Скіллу з короля Шрюда. Вбили його. Не дали навіть попрощатися з Веріті. Ймовірно, Регал наказав їм упевнитися, що він більше не поскіллить до Веріті. Тож я вбив тоді Серену і Джастіна. Так само, як вони вбили мого короля. Без шансу оборони, без хвили милосердя.

— Заспокойся, заспокойся. — Барріч швидко підійшов до мене, поклав руки мені на плечі та штовхнув мене на стілець. — Тремтиш як перед нападом. Заспокойся.

Я не міг говорити.

— Саме цього ми з Чейдом не зуміли розгадати, — сказав мені Барріч. — Хто зрадив наш план? Ми думали на всіх. Навіть на блазня. Певний час боялися, чи не вислали ми Кеттрікен під опікою зрадника.

— Як ви могли це подумати? Блазень любив короля Шрюда як ніхто інший.

— Ми не могли придумати нікого, хто знав би всі наші плани, — просто відповів він.

— Не через блазня ми зазнали невдачі. А через мене. — Думаю, що саме в цю мить я повністю став самим собою. Сказав найстрашніші слова, постав перед лицем найстрашнішої правди. Я зрадив їх усіх. — Блазень мене перестерігав. Казав, що я стану смертю королів, якщо не навчуся давати речам йти своїм трибом. Чейд мене перестерігав. Хотів, аби я пообіцяв, що більше не приводитиму колеса в рух. Але я цього не зробив. Так мої вчинки вбили мого короля. Якби я не

допомагав йому скіллити, він не відкрився б настільки своїм убивцям. Я відкрив його, тягнучись до Веріті. Та натомість з'явилися ці дві п'явки. Королівський убивця. Ох, скільки ж у цьому значень, Шрюде. Я так шкодую, мій королю. Так шкодую. Якби не я, Регал не мав би причини тебе вбивати.

— Фітце. — Голос Барріча був твердим. — Регал не потребував жодної причини, аби вбити свого батька. Досить того, що забракло причин залишати його живим. Ти не мав над цим влади. — Раптом він насупив брови. — Чого вони вбили його тоді? Чого не чекали, доки піймають ще й королеву?

Я посміхнувся йому.

— Ти її врятував. Регал думав, що вже її піймав. Вони думали, що затримали нас, не давши забрати коней зі стайні. Регал навіть хвалився мені цим, коли я був у камері. Що їй довелося вирушити без коней. І без теплого зимового одягу.

Барріч похмуро усміхнувся.

— Королева з блазнем забрали те, що було спаковано для Шрюда. Поїхали на двох найкращих конях, які будь-коли вийшли зі стаєнь Оленячого замку. Закладуся, хлопче, що вони щасливо дісталися гір. Сажка та Рудді, мабуть, пасуться собі зараз на гірських пасовищах.

Це було невеликою розрадою. Тієї ночі я вийшов надвір і побіг із вовком, а Барріч мені не дорікав. Та ми не могли бігти ні досить довго, ні досить швидко, а кров, пролита нами тієї ночі, не була тією, яку я хотів би бачити. Гаряче свіже м'ясо теж не могло наповнити моєї внутрішньої порожнечі.

Так я згадав своє життя і те, ким був. З плином часу ми з Баррічем знову почали відверто розмовляти як друзі. Він перестав старшувати наді мною, хоч і не без глузливого нарікання на це. Ми згадували наші звички, — як колись разом сміялися чи сперечалися. Але, коли все між нами усталилося та внормувалося, ми обидва ще гостріше згадали все те, що втратили.

Баррічу бракувало щоденних занять. Колись він мав повну владу над усіма стайнями Оленячого замку та їхніми мешканцями: кіньми, собаками, яструбами. Я бачив, як він вигадує завдання, аби заповнити час, і знав, як тужить за тваринами, що так довго були під його доглядом. Мені ж бракувало гамору та двірського люду, але найбільше я прагнув Моллі. Вигадував розмови, які я вів би з нею, збирав таволгу

й осоку, бо пахли, як вона, а ввечері лягав у ліжко, згадуючи дотик її руки до мого обличчя. Але ми не розмовляли про це. Натомість поєднали наші уламки, творячи свого роду цілість. Барріч ловив рибу, я полював, а ще ж слід було шкребти шкіри, прати і латати сорочки, носити воду. Це було життя. Якось він спробував порозмовляти зі мною про те, як прийшов побачити мене в підземеллі, як приніс мені отруту. Його руки дрібно корчилися і здригалися, коли він розповідав, як мусив піти, покидаючи мене самого в тій камері. Я не міг дозволити йому продовжувати. «Ходімо на риболовлю», — раптом запропонував я. Він глибоко вдихнув і кивнув. Ми пішли на риболовлю і того дня більше не розмовляли.

Коли Барріч час від часу на мене дивився, я знав, що він бачить шрами, бо я ж сидів у в'язниці, і мене морено голодом та бито до смерті. Я зголив щетину з рубця, що знизу оббігав щоку, і помітив над чолом, де розірвано шкіру голови, пасмо сивого волосся. Ми ніколи про це не говорили. Я не хотів про це думати. Та ніхто не міг пройти крізь таке, не змінившись.

Уночі я почав бачити сни. Короткі яскраві сни, скрижанілі спалахи полум'я, пекучий біль, безнадійний страх. Я прокидався зі зліпленим від холодного поту волоссям, мене млоїло від страху. Сідав у темряві, а від снів не зоставалося нічого, навіть найменшої нитки, щоб їх розплутати. Тільки біль, страх, злість, розчарування. Та передусім страх. Страх, який накривав мене з головою, змущував тремтіти, хапати ротом повітря, і від якого очі заходили слізьми, а кисла жовч підступала до горла.

Коли це сталося вперше, коли я вперше схопився з безсловесним криком, Барріч скотився з ліжка, поклав руку мені на плече і спитав, чи все гаразд. Я відштовхнув його від себе так різко, що він ударився об стіл і ледь не перевернув його. Страх і гнів перейшли у мить шаленства, коли я вбив би його тільки за те, що він був там, куди я міг дотягнутися. У цю мить я відкидав і зневажав себе так сильно, що прагнув одного — знищити все, що було мною чи зі мною межувало. Дико відштовхнув увесь світ, майже відсунувши геть власну свідомість. «*Брате, брате, брате*», — з відчаєм завив усередині мене Нічноокий, а Барріч хитнувся назад із нерозбірливим криком. За мить я зумів перевести подих і пробурмотіти Баррічу:

— Просто страшний сон. Вибач. Я ще спав, це просто сон.

— Ясно, — грубувато відповів він, а тоді задумливіше: — Ясно. Барріч повернувся до свого ліжка. Але я знав: він розуміє, що не може мені в цьому допомогти. І це все.

Кошмари приходили не щоночі, але настільки часто, що я боявся ліжка. Барріч удавав тоді, наче спить, але, змагаючись самотньо у нічній битві, я знав, що він не спить. Я не пам'ятав цих снів, лише гнітючий жах, який вони приносили. Я вже й раніше відчував страх. Часто. Боявся, коли бився з перекованими, боявся, коли ми вели бій з піратами червоного корабля, боявся, зустрівшись віч-на-віч із Сереною. Такий страх перестерігав, збуджував, змушував вдаватися до крайніх засобів, щоб зостатися живим. Але нічний страх був підсвідомим жахом. Годі було з ним змагатися, залишалася тільки надія, що прийде смерть і покладе йому край, бо я був зламаний і знав: радше віддам усе, ніж постану перед лицем нового болю.

Нічим відповісти такому страхові чи сорому, який приходить після нього. Я випробував гнів, випробовував ненависть. Не можна було втопити його ні в сльозах, ні у бренді. Він проникав у мене, як огидний запах, і забарвлював кожен мій спогад, не даючи мені ясно побачити, ким я був. Жодна мить радості, пристрасті чи запалу, які я міг згадати, не були цілковито такими, як насправді, бо моя свідомість завжди позрадницькому додавала: «Так, ти це мав, якийсь час, але потім надійшло те й те, і ще те, і от, хто ти тепер». Цей страх відбирав мені сили і постійно сидів у мені. З нудотною певністю я знав, що, коли б на мене натисли, став би цим страхом. Не був уже Фітцом Чівелрі. Був тим, що зосталося після того, як страх вигнав його з власного тіла.

Другого дня, після того як Баррічу скінчилося бренді, я сказав йому:

— Я й сам упораюся, якщо ти хочеш вибратися до Баккіпа.

— Не маємо грошей, аби щось купувати, і не маємо більше що продавати. — Барріч сказав це без особливого виразу, але так, наче це було моєю провиною. Він сидів біля вогню. Сплів долоні, затиснувши їх між колінами. Вони дрижали, трішечки. — Тепер нам доведеться справлятися самим. Можемо полювати, дичини повно. Як не зуміємо прогодуватися, то заслуговуємо на голод.

— І все буде гаразд? — спокійно спитав я.

Барріч глянув на мене, примружившись.

— Про що ти? — спитав він.

— Про те, що більше немає бренді, — прямо сказав я.

— Думаєш, я без нього не обійдуся?

Його бурхливий характер виривавсь на волю. Відколи не стало бренді, для цього потрібно було небагато.

Я легенько знизав плечима.

— Просто питаю. Це й усе.

Я сидів непорушно, не дивлячись на нього, сподіваючись, що він не вибухне.

Після паузи Барріч дуже тихо сказав:

— Що ж, припускаю, це те, про що ми обидва мусимо дізнатися.

Я доволі довго мовчав. Нарешті спитав:

— Що будемо робити?

Він роздратовано на мене глянув:

— Я ж тобі казав. Будемо полювати, щоб прогудуватися. Це ти спроможний зрозуміти.

Я відвів погляд і хитнув головою.

— Я зрозумів. Маю на увазі... після цього. Не вже завтра.

— Ну що ж. Полюватимемо, здобудемо м'ясо. На якийсь час цього вистачить. Але раніше чи пізніше нам захочеться того, що ми не зможемо ні здобути, ні зробити самі. Дещо нам роздобуде Чейд, як зуміє. Оленячий замок обгризений до голої кістки. Мені доведеться тимчасово перебраться до Баккіпа і найнятися там на роботу, якщо зможу. Але зараз...

— Ні, — тихо сказав я. — Я про те... ми ж не можемо ховатися тут вічно, Баррічу. Що буде потім?

Настала його черга помовчати.

— Правду кажучи, я ніколи надто про це не думав. Спершу це було тільки місце, де ти міг повернути сили. Потім якийсь час здавалося, що ти ніколи...

— Але тепер я тут. — Я завагався. — Пейшенс... — почав я.

— Вірять, що ти мертвий, — перебив мене Барріч, може, різкіше, ніж планував. — Ми з Чейдом єдині знаємо, що це не так. І не мали певності до того, як витягли тебе з тієї домовини. Що, коли доза була зavelикою і ти насправді б від неї помер чи замерз за кілька днів під землею? Я бачив, що з тобою зробили. — Він зупинився й одну мить дивився на мене. Скидався на загнану здобич. Злегка труснув головою. — Я не думав, що ти зможеш це пережити, не кажучи вже

про отруту. Тож ми нікому не давали надії. А потім, коли ми тебе витягли... — Труснув головою ще раз, сильніше. — Спершу ти був такий покалічений. Стільки ран тобі завдано... Не знаю, що найшло на Пейшенс, що змусило її очистити й перев'язати рани на мертвому тілі, але якби вона цього не зробила... Пізніше... це був не ти. Перші кілька тижнів довели мене до розпачу через те, що ми зробили. Перенесли вовчу душу до людського тіла. Так мені здавалося.

Він знову на мене глянув, на його обличчі малювалася недовіра до цього спогаду.

— Ти намагався вчепитися мені в горлянку. Тільки-но ставши на власні ноги, вже першого дня ти хотів тікати. Я тобі не дозволив, і ти кинувся мені до горла. Я не міг показати Пейшенс тієї істоти, що гарчала і клацала зубами. Не кажучи вже про...

— Ти думаєш про Моллі?.. — розпочав я.

Барріч відвів очі.

— Мабуть, вона чула, що ти помер. — За кілька хвилин ніяково додав: — Хтось запалив свічку на твоїй могилі. Сніг розчищено, а восковий недогарок усе ще був там, коли я прийшов викопати тебе.

— Як собака по кістку.

— Я боявся, що ти цього не зрозумієш.

— Я й не розумів. Просто повірив Нічноокому на слово.

Це й усе, що я міг тоді витримати. Я намагався зробити так, щоб розмова завмерла сама собою. Але Барріч був неблаганним.

— Якби ти повернувся до Оленячого замку чи Баккіпа, тебе б убили. Повісили б над водою і спалили твоє тіло. Або порубали б на дрібні шматки. Аби мати певність, що цього разу ти справді помер.

— Вони так мене ненавидять?

— Ненавидять тебе? Ні. Ті, хто тебе знав, були до тебе досить прихильними. Але, коли б ти повернувся, вони боялися б тебе, чоловіка, що помер і був похований, а тепер знову ходить між ними. Не зможеш пояснити, що це була хитрість. Віт — не та магія, яку схвалюють. Якщо звинувачений у ній помирає і його кладуть у могилу, то, що ж, аби тебе добре споминали, мушиш залишатися мертвим. Якби побачили, що ти собі прогулюєшся, вирішили б: Регал мав слухність, запевняючи, що ти займався звірячою магією і вбив нею короля. Мушили б знову тебе вбити. Цього разу старанніше.

Барріч різко підвівся і пройшов сюди-туди по кімнаті.

— Побий мене грім, але я б випив, — сказав він.

— Я теж, — тихо додав я.

За десять днів на стежці з'явився Чейд. Старий убивця йшов повільно, з ціпком, ніс торбу на плечах. День був теплий, і він відкинув каптур плаща. Його довге сиве волосся розвівалося на вітрі, борода закривала більшу частину обличчя. На позір здавався мандрівним лудильником. Побитий віспинами старий, але більше не Рябий чоловік. Сонце і вітер видубили його обличчя. Барріч пішов ловити рибу, волів робити це сам. Доки його не було, Нічноокий грівся на сонці під нашими дверима, але зник у лісі, тільки-но почувши в повітрі запах Чейда. Я стояв сам.

Кілька хвилин дивився, як він надходить. Зима зістарила його, поглибивши зморшки і додавши сивини у волоссі. Але йшов він жвавіше, ніж я пам'ятав, наче скрута його загартувала. Врешті я пішов йому назустріч, раптом відчуваючись дивно боязким і зніяковілим. Підвівши голову і побачивши мене, Чейд зупинився, став посеред дороги. Я йшов до нього.

— Хлопче? — обережно спитав він, коли я наблизився.

Я змусив себе кивнути і всміхнутися. Усмішка у відповідь, що змінила риси його обличчя, засоромила мене. Він випустив ціпка, обійняв мене, притиснувся до мене щокочою, наче я був дитиною.

— Ох Фітце, Фітце, мій хлопче, — сказав він повним полегшення голосом. — Я думав, що ми тебе втратили. Думав, зробили щось гірше, ніж просто дозволили тобі померти.

Його старі руки сильно й напружено мене охопили.

Я був люб'язним зі старим. Не сказав йому, що так воно й є.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ